

УДК 334.75:005.336.1

JEL Classification: H54,O32,O38

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2023-4.92.15>

Олексій Малярчук, к.е.н., ст. викладач,
<https://orcid.org/0009-0004-6947-2820>

Чернівецький торговельно-економічний інститут ДТЕУ,
м. Чернівці

ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ВІДБУДОВИ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ

Анотація

Актуальність. Постановка проблеми. Актуальність дослідження полягає в необхідності вироблення та вдосконалення ефективних інструментів фінансового забезпечення для інноваційної відбудови економіки країни. У сучасних умовах швидких технологічних змін та глобальної конкуренції, ефективне впровадження інновацій стає ключовим фактором сталого економічного розвитку. Однією з основних перешкод для розвитку інновацій є обмежені фінансові ресурси. Дослідження спрямоване на визначення ефективних механізмів залучення та розподілу фінансування для підтримки інноваційних ініціатив. Інвестори часто мають обмежений інтерес до інноваційних проєктів через високий ризик. Дослідження спрямоване на розроблення механізмів стимулювання інвесторів до участі в інноваційних ініціативах. Визначення оптимального співвідношення між державним та приватним фінансуванням для підтримки інновацій, а також розроблення механізмів партнерства між ними також спонукають шукати вирішення цих питань та розроблення ефективних стратегій фінансового забезпечення інноваційної діяльності для досягнення сталого розвитку економіки країни.

Мета дослідження полягає у вивченні, аналізі та визначенні оптимальних фінансових інструментів, що сприяють стимулюванню та підтримці інноваційного розвитку економіки в Україні. **Методологія.** Під час проведення дослідження використано загальнонаукові теоретичні методи, зокрема системний аналіз – для розкриття ключових категорій дослідження; абстрактно-логічний метод – для формулювання теоретичних узагальнень та висновків щодо суті синергетичного ефекту та його оцінювання, а також графічний метод – для ілюстрації теоретичного та аналітичного матеріалу, що стосується основних характеристик синергетичного ефекту в інноваційних кластерах. **Результати.** Під час дослідження був проведений аналіз різноманітних інструментів, які використовуються для забезпечення фінансової підтримки інноваційної сфери економіки. Основна увага була приділена тим механізмам, які визначають успішність інноваційного розвитку країни. Проведений аналіз дозволив оцінити ефективність різних фінансових інструментів та їхній вплив на економічний прогрес. З'ясовано, які саме механізми сприяють зростанню інноваційного

потенціалу та які можуть виявитися менш успішними. Також визначено ключові проблеми та труднощі, з якими стикається фінансова система при реалізації інноваційних проектів. Розкрито їхні можливі впливи на загальний економічний розвиток та визначено напрямки для подальших досліджень. **Практичне значення.** Стаття слугує важливим інструментом для підвищення рівня розуміння розвитку стратегічних підходів, які сприятимуть інноваційній відбудові економіки країни. Робота може бути корисною для вчених і фахівців, які вивчають або працюють у сферах економіки, фінансів та інновацій, оскільки надасть їм знання та інструменти для подальшого професійного розвитку. **Перспективи подальших досліджень** полягають в аналізі конкретних фінансових інструментів, таких як гранти, кредитування. Розгляд впливу політичного та соціального середовища на ефективність інноваційних фінансових інструментів може збагатити розуміння та навчитись враховувати контекст у прийнятті рішень. Аналіз взаємодії між інноваційними фінансовими інструментами та іншими сферами, такими як освіта, наука, підприємництво, може розкрити додаткові можливості для створення синергії.

Ключові слова: інноваційне фінансування, стратегічні цілі, кредитне забезпечення, пільги, економічна відбудова, інвестиційні стратегії, економічне зростання, фінансові інструменти.

Кількість джерел: 9; кількість таблиць: 2.

Oleksii Maliarchuk, Candidate of Economic Sciences,
Senior Lecturer,

<https://orcid.org/0009-0004-6947-2820>

Chernivtsi Institute of Trade and Economics of SUTE, Chernivtsi

METHODS OF FINANCIAL SUPPORT FOR INNOVATIVE RECONSTRUCTION OF THE COUNTRY'S ECONOMY

Summary

The relevance of the study lies in the need to develop and improve effective financial instruments for the innovative reconstruction of the country's economy. In the current conditions of rapid technological changes and global competition, the effective implementation of innovations becomes a key factor in sustainable economic development. One of the main obstacles to innovation development is limited financial resources. The research is aimed at identifying effective mechanisms for attracting and allocating funding to support innovative initiatives. Investors often have limited interest in innovative projects due to their high risk. The research aims to develop mechanisms to incentivize investors to participate in innovative initiatives. Determining the optimal balance between public and private funding to support innovation, as well as developing partnership mechanisms between them, also encourages seeking solutions to these issues and developing effective financial strategies for innovation to achieve sustainable economic development in the

country. The goal of the research is to study, analyze, and determine optimal financial instruments that contribute to stimulating and supporting innovative development in the economy of Ukraine. During the research, general scientific theoretical methods were used, including systemic analysis to disclose key research categories, abstract-logical method for formulating theoretical generalizations and conclusions about the essence of the synergistic effect and its assessment, and graphical method for illustrating theoretical and analytical material related to the main characteristics of the synergistic effect in innovative clusters.

The research included an analysis of various instruments used to provide financial support for the innovative sector of the economy. The primary focus was on mechanisms that determine the success of the country's innovative development. The analysis allowed assessing the effectiveness of different financial instruments and their impact on economic progress. It identified mechanisms that contribute to the growth of innovative potential and those that may be less successful. Key issues and challenges facing the financial system in implementing innovative projects were also identified. Their potential impacts on overall economic development were revealed, and directions for further research were determined. The article serves as a crucial tool for increasing understanding, developing strategic approaches, and promoting innovative reconstruction of the country's economy. It can be valuable for scholars and professionals studying or working in the fields of economics, finance, and innovation, providing them with knowledge and tools for further research and professional development.

Further investigation into specific financial instruments, such as grants and financing, considering the impact of the political and social environment on the effectiveness of innovative financial instruments, can enrich understanding and help contextualize decision-making. Analyzing the interaction between innovative financial instruments and other areas, such as education, science, and entrepreneurship, may reveal additional opportunities for creating synergy.

Keywords: Innovation financing, strategic goals, credit support, incentives, economic reconstruction, investment strategies, economic growth, financial instruments.

Number of sources – 9, number of tables – 2.

Постановка проблеми. На тлі сучасних економічних та технологічних трансформацій глобального рівня, а також війни, ефективна інноваційна відбудова економіки країни стає невід'ємним фактором для забезпечення її сталого розвитку. Впровадження інноваційних методів мають значні фінансові виклики. Однією з ключових проблем є обмеженість фінансових ресурсів, які доступні для підтримки інноваційних ініціатив. Інвестори, стикаючись із значним ризиком, часто виявляють обмежений інтерес до участі в інноваційних проєктах. Крім того, відсутність ефективних механізмів привертання та розподілу фінансування додатково ускладнює інноваційний процес. Розуміння та вирішення цих фінансових викликів вимагає вдосконалення інструментів фінансового

забезпечення інноваційної відбудови. Дослідження спрямоване на визначення оптимальних стратегій привертання та розподілу фінансових ресурсів, стимулювання інвестицій в інноваційні проекти, а також вивчення взаємодії між державним та приватним секторами для забезпечення сталого економічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти проблематики фінансового забезпечення інновацій досліджуються в роботах багатьох українських та зарубіжних вчених, серед яких: В. Мельник, М. Максимчук, О. Роїк, Л. Вдовенко [3], Н. Махначова, В. Геєць, А. Гальчинський, Я. Жаліло, М. Козоріз.

У своїх роботах деякі вчені, зокрема Н. Махначова, оцінювали ризики та прибутковість інвестування у сектор інновацій [1]. В. Мельник займався аналізом методів фінансування інновацій, досліджували фінансові механізми, які стимулюють інноваційну активність. О. Роїк провів детальне дослідження і розглянув різні аспекти фінансової підтримки підприємств в умовах війни, зокрема врахувавши специфіку війни та її вплив на економіку країни [2].

М. Максимчук аналізує фактори, що ускладнюють процес формування та реалізації ефективних програм підтримки бізнесу на регіональному рівні, а саме адміністративні, фінансові, політичні або соціокультурні чинники, а також розглянув можливості створення стійких та ефективних інституційних механізмів підтримки бізнесу на регіональному рівні. Це включає аналіз інституційної структури, роль держави та інших зацікавлених сторін у забезпеченні підприємницького середовища [4].

Останні дослідження свідчать, що ефективне використання державних грантів і субсидій стає вагомим каталізатором інновацій, сприяючи створенню конкурентоспроможних умов для розвитку високотехнологічних галузей. Інвестиційні фонди визнаються ефективним інструментом для стимулювання розвитку стартапів та перспективних технологій, допомагаючи залучити фінансову підтримку від різних джерел. Податкові пільги виявляються чинником, який стимулює підприємства до активної інноваційної діяльності, забезпечуючи фінансову стабільність і стимулюючи вкладення у дослідження та розвиток.

Мета статті полягає у вивченні, аналізі і визначенні оптимальних фінансових інструментів, які сприяють стимулюванню та підтримці інноваційного розвитку економіки в Україні. Ця робота спрямована на вирішення фінансових викликів, пов'язаних із нестачею ресурсів для інноваційних ініціатив, та на визначення ефективних стратегій фінансового забезпечення інноваційної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Інноваційна відбудова економіки України – це комплекс заходів і стратегічних напрямів, спрямованих на впровадження та розвиток новаторських ідей, технологій та підходів з метою покращення конкурентоспроможності та сталого розвитку країни. Цей процес передбачає впровадження новітніх технологій, стимулювання досліджень і розвитку, а також створення сприятливого середовища для інноваційних підприємств і стартапів. Ключові елементи інноваційної відбудови економіки України подані у табл. 1.

Таблиця 1

Елементи інноваційної відбудови економіки України*

<i>№</i>	<i>Елемент</i>	<i>Характеристика ознаки</i>
1	Науково-дослідницька діяльність	Збільшення інвестицій у наукові дослідження та розвиток нових технологій.
2	Технологічна модернізація	Активне впровадження новітніх технологій у виробництво та галузі економіки.
3	Стимулювання стартапів	Надання фінансової та інфраструктурної підтримки для розвитку інноваційних стартапів.
4	Освіта та підготовка кадрів	Розвиток системи освіти, що спрямована на підготовку висококваліфікованих кадрів у галузі інновацій.
5	Фінансова підтримка	Створення механізмів фінансової підтримки, таких як гранти, кредитування та податкові пільги для інноваційних підприємств.
6	Міжнародне співробітництво	Створення спеціалізованих об'єктів для розвитку інновацій, де стартапи можуть отримати фінансову підтримку та необхідні ресурси.
7	Міжнародне співробітництво	Залучення фінансової підтримки від міжнародних фінансових організацій та програм.

*Джерело: [6].

Ці заходи спрямовані на розвиток економіки через впровадження та поширення інновацій, що сприяє підвищенню

продуктивності та конкурентоспроможності України на світовому ринку, але умови війни наклали певні обмеження на фінансові ресурси та інвестиційні можливості України. Умови війни зменшили попит на інноваційні продукти та послуги через економічну нестабільність та зниження споживчого попиту. Це поставило під загрозу виживання інноваційних підприємств і призвело до зменшення обсягів виробництва.

Однією з основних проблем, що виникають в умовах війни, є структурні та фінансові труднощі, які суттєво впливають на функціонування економіки. Зниження виробничої активності, руйнування інфраструктури та перерозподіл ресурсів стають серйозними викликами для інноваційного сектору. Так, з початку війни бойові дії велися в 10 областях, які формують близько 50% ВВП України. Однак при урахуванні масштабу війни, а також припущення, що військові дії триватимуть ще довго (навіть якщо обмежені географічно), Світовий банк передбачив зменшення ВВП наближено на 45,1% у 2022 році через переміщення населення, руйнування та дестабілізацію [7]. Це пояснюється значним зменшенням обсягів імпорту й експорту через труднощі у торгівлі, крах державних і приватних інвестицій і значне скорочення витрат від домогосподарств. Велику роль відіграв зимовий період 2022-2023, який Україна провела в обмеженій подачі електроенергії, що спричинило великі втрати коштів на підприємствах України усіх типів, в тому числі агропромислового комплексу.

Сектор агропромисловості є важливою галуззю української економіки, забезпечуючи близько 9,3% ВВП (за 2021 рік) та спрямовуючи 40,7% експорту сільськогосподарської продукції до країн Європи [5].

Згідно з інформацією Міжнародного світового банку, передбачається, що відновлення в найближчі роки сприятиме зростанню економіки на понад 7% до 2025 року. Це відбудеться в умовах повільного відновлення виробничих та експортних можливостей, а також поступового повернення біженців з інших країн. Незважаючи на це, до 2025 року ВВП залишиться меншим на третину порівняно з довоєнним рівнем у 2021 році. Прогнозується, що

в середньостроковій перспективі значний неосновний фіскальний дефіцит скоротиться, оскільки поступова фіскальна консолідація та зменшення невеликих видатків компенсують збільшення державних інвестицій. Однак буде великою проблемою бідність і соціальні наслідки війни [2, с. 68].

Військовий конфлікт спричинив негативні зміни у перспективах економічного зростання, підвищив вразливість фіскальної системи та порушив сальдо платіжного балансу, призвівши до порушення фінансових потоків. Здійснення відповідних політичних заходів у сучасних умовах стало складним завданням, оскільки доступ до зовнішніх ринків капіталу залишається обмеженим, спреди за єврооблігаціями досягли піку в більш ніж 50%, і сформувався великий дефіцит бюджетного фінансування. Це все значною мірою впливає на великий рівень бідності населення.

Враховуючи міжнародний поріг бідності вище середнього доходу (5,5 доларів США на день), рівень бідності збільшився до 19,8% у 2022 році порівняно з 1,8% у 2021 році, що призвело до того, що ще 59% населення стало вразливим до бідності [8]. Це має негативний вплив, оскільки людський ресурс відіграє чималу роль у економічній відбудові країни.

Війна зменшила інвестиційну привабливість країни через зростання політичної та економічної нестабільності. Це поставило під загрозу фінансування інноваційних проєктів та розвитку новітніх технологій. Проте необхідність інноваційного розвитку залишається актуальною, як ніколи.

Існує багато інструментів фінансового забезпечення інноваційної відбудови економіки в Україні (табл. 2).

Державні гранти і субсидії є одним із ключових інструментів фінансового забезпечення інноваційної відбудови економіки в Україні. Ці фінансові інструменти надають уряду можливість виділяти фінансові ресурси для підтримки інноваційних проєктів та програм. Гранти та субсидії можуть надаватися різним галузям економіки, включаючи науку, технології, мале та середнє підприємництво, освіту та інші.

Інструменти фінансового забезпечення*

<i>№</i>	<i>Джерело</i>	<i>Характеристика</i>
1	Державні гранти і субсидії	Уряд може виділяти фінансові ресурси для підтримки інноваційних проєктів через надання грантів та субсидій.
2	Інвестиційні фонди	Створення спеціальних фондів або інвестиційних пулів для фінансування інновацій та стартапів.
3	Податкові пільги	Визначення податкових інcentивів для компаній, які здійснюють інноваційну діяльність.
4	Кредитування	Забезпечення доступу до фінансових ресурсів через надання кредитів за пільговими умовами для інноваційних підприємств.
5	Партнерство з приватним сектором	Залучення приватних інвесторів та підприємств для спільного фінансування інноваційних проєктів.
6	Науково-технічні парки та інкубатори	Створення спеціалізованих об'єктів для розвитку інновацій, де стартапи можуть отримати фінансову підтримку та необхідні ресурси.
7	Міжнародне співробітництво	Залучення фінансової підтримки від міжнародних фінансових організацій та програм.

*Джерело: [4, с. 34-36].

Інвестування в Україну має низку переваг, включаючи політику дерегуляції та підтримку бізнесу, сприяння інвестиціям, законодавство, що регулює державно-приватне партнерство, функціонування екосистеми «ДІЯ.City», а також наявність вже розроблених інструментів для здійснення інвестицій у сфері інформаційних технологій [1, с. 45]. Інвестиційні фонди також відіграють важливу роль у фінансуванні інновацій. Створення спеціальних фондів або інвестиційних пулів дозволяє залучати кошти для фінансування перспективних інноваційних проєктів та стартапів. Ці фонди можуть формуватися за участю як держави, так і приватного сектору, створюючи ефективний механізм спільного інвестування в перспективні інноваційні ідеї.

Податкові пільги – це система зменшення податкового тягаря для підприємств, що здійснюють інноваційну діяльність. Цей інструмент включає різні заходи, такі як зниження податкових ставок, встановлення податкових кредитів чи виведення окремих видатків на

дослідження та розвиток із оподаткування. Податкові пільги стимулюють компанії вкладати в інноваційні проєкти, зменшуючи фінансові витрати і сприяючи створенню сприятливого середовища для розвитку нових технологій та продуктів. Так само і кредитування має ставати доступним для підтримки інноваційних підприємств.

Науково-технічні парки та інкубатори створюють спеціалізовані об'єкти для розвитку та підтримки інноваційних підприємств та стартапів. Науково-технічні парки зазвичай розташовані поруч з науковими інститутами чи університетами, надають компаніям доступ до наукових розробок та експертного середовища. Інкубатори, у свою чергу, надають стартапам простори для роботи, консультації експертів, а також можливість залучити фінансову підтримку та інвестиції.

Міжнародне співробітництво є ключовим аспектом фінансового забезпечення інноваційної відбудови. Співпраця з міжнародними фінансовими організаціями та програмами дозволяє залучити фінансову підтримку, технічну експертизу та інноваційні практики [9, с. 34-36]. Також міжнародне співробітництво відкриває можливості для українських компаній отримувати інвестиції та розширювати свої ринки. Партнерства з іноземними компаніями, дослідницькими центрами та іншими країнами створюють сприятливі умови для обміну знаннями, технологіями та ресурсами, що сприяє інноваційному розвитку економіки.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Вплив війни на інноваційну відбудову проявляється в серйозних труднощах для інноваційного сектору, спричинених економічною нестабільністю, руйнуванням і перерозподілом ресурсів. Зменшення виробничої активності, скорочення обсягів виробництва та економічний спад стають чинниками, що поглиблюють проблеми в імплементації інноваційних проєктів. Структурні та фінансові труднощі, обумовлені руйнуванням інфраструктури та зниженням економічної активності через війну, ставлять виклики перед інноваційним сектором, а зменшення попиту на інноваційні продукти та послуги внаслідок економічної нестабільності та зниження споживчого попиту ускладнює його функціонування.

Необхідність розвитку інновацій лишається актуальною в умовах військового конфлікту, вимагаючи спеціальних заходів для фінансового забезпечення інноваційних проєктів. Для подолання труднощів важливо провести аналіз впливу військового конфлікту на конкретні сегменти інноваційного сектору, розробити стратегії фінансового забезпечення, спрямовані на підтримку інновацій в умовах війни, а також вивчити ефективність заходів, які вживаються державою та бізнесом, для забезпечення стійкості інноваційного розвитку в ускладнених умовах війни.

Список використаних джерел:

1. Махначова Н. Стан інвестиційної привабливості України під час війни. *Проблеми та перспективи розвитку інноваційної діяльності в Україні: виклики воєнного часу* : тези доповідей XIV міжнародного бізнес-форуму. Київ, 2023. С. 43-45.
2. Роїк О. Р. Фінансові інструменти підтримки діяльності підприємств в умовах війни в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. Випуск 23. Ужгород, 2023. С. 68.
3. Вдовенко Л. Інструменти державної фінансової підтримки аграрного сектору в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-82> (дата звернення: 20.12.2023).
4. Максимчук М. В. Інструменти підтримки бізнесу в регіоні: проблеми формування та перспективи інституціалізації. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України* : зб. наук. пр. 2018. Вип. 4 (132). С. 33–38. URL: http://ird.gov.ua/sep/doi/sep2018.04.038_u. (дата звернення: 20.12.2023).
5. Аграрна незалежність – 30 років від старту. URL: <https://agropolit.com/spetsproekty/901-agrarna-nezalejnist--30-rokiv-vid-startu-10-vvp-50-mlrd-grn-podatktiv-rinok-zemli-pivmilyona-robochih-mists> (дата звернення: 23.12.2023).
6. Допомога, відновлення та стійка відбудова. Надання допомоги Україні у задоволенні невідкладних та середньострокових економічних потреб. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099547405052230400/pdf/IDU063b2f81900861047a70b5540e3e950f93a8c.pdf>. (дата звернення: 22.12.2023).
7. Opendatabot. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/business-in-war-december>. (дата звернення: 22.12.2023).
8. World Bank (2022). "War in the Region" Europe and Central Asia Economic Update (Spring), Washington, DC: World Bank. DOI: <https://doi.org/10.1596/978-1-4648-1866-0> (дата звернення: 22.12.2023).
9. Вдовічен А. А., Вдовічена О. Г. Диспропорційність інноваційних напрямів структурної перебудови промисловості України: горизонтальний та секторальний підходи. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2017. Вип. 3 (67). С. 27-39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchtei_2017_3_5 (дата звернення: 22.12.2023).

References:

1. Mahnachova, N. (2023). State of investment attractiveness of Ukraine during the war. *Problemy ta perspektyvy rozvytku innovatsiyanoi diyalnosti v Ukrayini: vyklyky voyennogo chasu* [Problems and prospects of the development of innovative activity in Ukraine: challenges of wartime]. Theses of the reports of the 14th international business forum, Kyiv, pp. 43-45 (in Ukr.).

2. Roik, O.R. (2023). Financial Instruments to Support Business Activities in the Conditions of War in Ukraine. *Naukoviy visnik Uzhgorodskogo natsionalnogo universitetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosini ta svitove gospodarstvo [Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series: International economic relations and the world economy]*, issue 23. Uzhgorod, p. 68 (in Ukr.).

3. Vdovenko, L. (2022). Instruments of state financial support of the agricultural sector in the conditions of martial law. *Economy and society [Ekonomika ta suspilstvo]*, no. 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-82> (Accessed 16 January 2023) (in Ukr.).

4. Maksymchuk, M.V. (2018). Business support tools in the region: problems of formation and prospects of institutionalization. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy : zb. nauk. pr. [Socio-economic problems of the modern period of Ukraine : coll. of science pr.]*, no. 4 (132), pp. 33–38. URL: http://ird.gov.ua/sep/doi/sep2018.04.038_ (Accessed 16 December 2023) (in Ukr.).

5. Agrarian independence – 30 years since the start. URL: <https://agropolit.com/spetsproekty/901-agrarna-nezalejnist--30-rokiv-vid-startu-10-vvp-50-mld-grn-podatkiv-rinok-zemli-pivmilyona-robochih-mists> (Accessed 16 January 2023) (in Ukr.).

6. Aid, recovery and sustainable reconstruction. Providing assistance to Ukraine in meeting immediate and medium-term economic needs. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099547405052230400/pdf/IDU063b2f81900861047a70b5540e3e950f93a8c.pdf> (Accessed 16 December 2023) (in Ukr.).

7. Opendatabot. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/business-in-war-december> (Accessed 16 December 2023) (in Ukr.).

8. World Bank (2022). “War in the Region” Europe and Central Asia Economic Update (Spring), Washington, DC: World Bank. DOI: <https://doi.org/10.1596/978-1-4648-1866-0> (Accessed 23 December 2023).

9. Vdovichen, A., Vdovichena, O. (2017). Disproportionality of innovative sectors of structural reorganization of the industry of Ukraine: horizontal and sectoral approaches. *Visnyk Chernivets'koho torhovel'no-ekonomichnoho instytutu [Bulletin of the Chernivtsi Trade and Economic Institute. Economic sciences]*, no. III (67), pp. 27-39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchtei_2017_3_5 (Accessed 16 December 2023) (in Ukr.).